

Türkiye’de Öğretmen Okullarının ve Köy Enstitülerinin Doğuşunda John Dewey Etkisi

Yüksel Gündüz¹

Giriş

Okul denen sosyal sistemin en stratejik parçalarından biri öğretmenlerdir (Bursalıoğlu, 1987). Öğretmen, öğretmenliğin kuramsal bilgi temelini işe koşarak bireyin davranışlarında hem bireyin hem toplumun yaşamına kalite katacak değişimlerin oluşmasına kılavuzluk eden kişidir (Şahin,2004). Bu anlamda öğretmen, bir milletin ruh ve karakter hamuruna şekil veren üretici bir güçtür. Öylesine üreticidir ki bütün bir toplum öğretmenin eseridir denebilir. Bir ülkenin gelişmesi, öğretmenlerin niteliğine, eğitimsel materyallerine, güncel kütüphanelere, iyi geliştirilmiş müfredata v.s bağlıdır. Bunların hepsi gereklidir ama kalifiye ve iyi motive olmuş öğretmenler olmadan diğerlerinin hiçbir anlamı yoktur (Kaur ve Kumar, 2008). Bu anlamda öğretmenler eğitim sisteminin çekirdeği gibi düşünülebilir. Toplumsal düzeyde eğitim öğretimde reformlar yapılırsa da öğretmenlik mesleğinde çağın koşullarına göre iyileştirmelerin yapılması, eğitim öğretimin kalitesini etkilemektedir. Dolayısıyla öğretmenin niteliği eğitim sistemlerinin işleyişi ve başarıya ulaşmasında oldukça önemli rol oynamaktadır (Köseoğlu, 1994:2).

Öğretmenlik çok eski bir uğraşı alanı olmasına karşın, bir meslek olarak kabul görmesi oldukça yenidir. Eğitimin bir bilim olarak ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte, öğretmenlik meslek bilgisi önem kazanmaya başlamış ve öğretmenlik için bireylerin özel bilgi ve becerilere sahip olması gerekliliği anlaşılmıştır (Erden,2009). Öğretmenlik mesleği, sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel

alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren, profesyonel statüde uğraşı alanıdır. Profesyonel meslek, özel uzmanlık bilgi ve becerisini içeren, uzun ve yoğun bir akademik çalışma ile belirli özel formasyon gerektiren ileri düzeyde ve statüde meslektir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997). Kavcar’a (1999) göre, öğretmenlik mesleğinin önemi ve değeri, öğretmenin, eğitim sisteminin en kritik ögesi olmasından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda öğretmenden, öğrenciyi dinleme ve yol gösterme, öğrenciyi kabul ve sevk etme, öğrencinin mesleki gelişimine yardımcı olma, öğrenci potansiyelini keşfetme, insan ilişkilerini geliştirme gibi rolleri yerine getirmesi beklenmektedir (Gibson ve Mitchell, 1990).

Eğitim ve öğretimde hedefler ne kadar iyi belirlenirse belirlensin, dersin içeriği ne kadar işlevsel seçilip organize edilirse edilsin, o hedefler iyi öğretmenler elinde yürütülmedikçe, eğitimde beklenen sonucun alınması olanaklı değildir (Sünbül, 2001). Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin başrolü oynamaları beklenmektedir (Özden, 1999). Eğitim sistemi içinde bu denli önemli bir konuma sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi de önemli bir konu olarak görülmektedir. Çünkü öğretmenlik herkesin yapacağı bir meslek olarak algılanmamalıdır.

Öğretmen yetiştirme konusu tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde, ülkemizde ihtiyaç duyulan öğretmen kadrolarının planlı, istikrarlı ve nitelikli bir şekilde yetiştirildiğini söylemek güçtür. Bu tespiti sınamak için geçmiş uygulamalara bakmak yeterlidir. Öğretmen yetiştiren ilk kurum olan Darülmüallimîn-i Rüşdi’nin kurulduğu 1848 yılından bugüne kadar ülkemizde çok sayıda öğretmen yetiştirme modeli uygulanmıştır. Bu modellerin bir kısmı öğretmenlerin kalitesini artırmak adına atılan başarılı adımlar olsa da, çoğunluğu artan öğretmen açığını biran önce kapatmak üzere kullanılan, mesleğin esas-

¹ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Ün. Eğitim Fakültesi

larıyla uyuşmayan, çelişkili, ayaküstü ve kimi zaman ideolojik yöntemler olmuştur. Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda da öğretmen yetiştirme konusu ele alınmak istenmiş ve bu amaçla çeşitli eğitimci düşünürlerin görüşlerinden yararlanılmıştır. 1923 yılında Maarif Vekili İsmail Safa Bey tarafından yazılan bir mektupla Columbia Üniversitesinde öğretim üyesi olan John Dewey, Türkiye'ye davet edilmiştir. 1924 Temmuz'unda Türkiye'ye gelen Profesör Dewey, iki ay kadar incelemelerde bulunduktan sonra, incelemelerine ilişkin düşüncelerini kapsayan iki raporu Bakanlığa sunmuştur. Bunlardan birincisini Dewey Türkiye'de iken yazmıştır. Ancak bu rapor, bir rapor olmaktan çok, bütçeye acele konulması gereken bazı ödenekleri ve bunların nelere ayrılması gerektiğini gösteren bir muhtıra niteliğindedir. Daha kapsamlı olan ikinci raporunu ise, Amerika'ya döndükten sonra yazıp göndermiştir. Sözü edilen raporlar birleştirilerek ilk kez 1939 yılında Bakanlık tarafından yayınlanmıştır (Bal, 1991, s.49).

Bu çalışmada, Dewey'in öğretmen yetiştirme ve öğretmen sorunlarına ilişkin görüşlerinin, öğretmen yetiştirme sistemini nasıl etkilediği ve buna ilişkin yapılan etkinlikler üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda yapılan çalışmanın amacı, Dewey'in Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve öğretmen sorunlarına ilişkin görüşlerinin, öğretmen yetiştirme sistemine ve sorunların çözümüne nasıl yansıtıldığını ortaya koymaktır.

Raporun Bölümleri

Dewey ilk raporunun birinci bölümünde, öğretmen yetiştirmeye ilişkin olarak “öğretmen okullarında açılan değişik şubelerde çeşitli bilim dallarında uzman öğretmen, okul müdürü ve öğretim müfettişinin yetiştirilmesi” gerektiğini vurgulamıştır.

Dewey, öncelikle ilkökul öğretmenlerinin yetiştirilmesine yardımcı olacak yazıların çevrilmesini ister. Ayrıca, okul binaları, eşya ve donatımı, sağlık koşulları, oyun yerleri ve oyunlar, öğrencinin girişim yeteneğini yüreklendirecek öğretim yöntemleri ve ileri düzeydeki okul uygulamaları hakkındaki yazıların çevrilmesinin

yararlı olacağına değinir (Bal, 1991, s.50).

Dewey, öğretmenler arasında okuma ve tartışma gruplarının oluşturulması gerektiğini ve bu grupların her on beş günde bir toplanarak, okudukları konular üzerinde görüşmeleri gerektiğini belirtmiştir. Yine, Dewey'e göre öğretmenlerin araç gereç kullanımı konusunda bilgilendirilmeye ihtiyaçları vardır. Bu sorunun çözümü için eğitim araçlarını ülkenin her yerindeki okullara götürüp tanıtacak gezici sergiler, kitap okuma isteğini geliştirmek amacıyla da gezici kitaplıklar kurulmalıdır.

Dewey öğretmen yetiştirilmesinden sonra gelen en önemli sorunu, okul binaları ile eşya ve donanımı olarak görür. Okul binasının yapım tarzı ile orada uygulanan eğitim şekli ve okul disiplini arasında sıkı bir ilişki vardır. Sıradan binalar, yetersiz eşya ve donatım ileri yöntemlerin uygulanmasını otomatik olarak engeller. Sonuçta öğretmen ve öğrenci salt kitapla yetinmek zorunda kalır. Bu nedenle Bakanlıkta Bina ve Levazım Müdürlüğü'nün kurulması gerekir. Dewey, Türk okullarının teknik gelişmesini sağlamak için gerekli bilgilerin edinilmesi ve öğretmenlerin özendirilmesi amacıyla yabancı ülkelere öğrencilerin yanı sıra, üstün mevkie ulaşmış öğretmenlerin gönderilmesini de önerir. Bunlara ilaveten tarım öğretimi, halk okulları ve ekonomik yardımlaşma gibi sorunları incelemek üzere Danimarka'ya bir komisyonun gitmesinin faydalı olacağını söylemiştir.

Dewey'in raporunun ikinci bölümünü oluşturan ve Amerika'ya döndükten sonra gönderdiği kapsamlı “esas rapor”da öğretmenlere yönelik olarak, “öğretmenlerin yetiştirilmesi ve terfisi” ile “öğretmen yetiştirilmesi” konuları ele alınmıştır.

Dewey'in Öğretmen Sorunları ve Öğretmen Yetiştirmeyle İlgili Düşünceleri ve Bu Düşüncelerin Sisteme Yansımaları

John Dewey, 1923 yılında Maarif Vekili İsmail Safa Bey tarafından yazılan bir mektupla Türkiye'ye davet edilmiştir. Türkiye'de yaptığı gözlem ve incelemeler sonucunda hazırladığı raporu ne kendini davet eden bakan, ne de on-

dan sonra göreve gelen Vasıf Bey ve Hamdullah Suphi Bey tarafından benimsenip uygulamaya konuldu. 1925 yılında Maarif Vekili olan Mustafa Necati Bey, giriştiği reform hareketlerinde, Dewey'in raporundan önemli ölçüde yararlandı. Yaptığı birçok konuşmasında giriştiği yenilikleri açıklarken sözü edilen raporu kaynak olarak göstermiştir. Dewey'nin tavsiyelerinin çoğu, Mustafa Necati'nin bakanlığı sırasında uygulamaya geçirilmiştir.

Dewey raporunda öğretmenlerin sorunlarını, öğretmenlerin gönendirilmesi ve yetiştirilmesi olarak iki bölümde incelemiştir. Ona göre “ öğretmen nasıl olursa okullar da öyle olur”. Buna göre, okulların iyileştirilmesi eğitim öğretimin kalitesinin yükseltilmesi öğretmenlerin yaşama şartlarının düzeltilmesine ve niteliklerinin geliştirilmesine bağlıdır. Dewey'e göre öğretmen maaşları düşüktür. Maaşlar hızla ve pek büyük bir oranda arttırılmalıdır. Maaş sorunu en uygun kişileri öğretmenlik mesleğine çekmek için başlıca nokta olmamakla birlikte, öğretmenin alacağı ücret, kendisini ve ailesini uygun bir ölçüde yaşatacak derecede olmadıkça, bundan zararlar doğar (Dewey, 1988, s.164). Bir diğer sorun da öğretmenlerin konut sorunudur. Bu anlamda öğretmenlere konut sağlanmalıdır. Özellikle yeni okul binaları planlanırken, öğretmen için konut ve arazi ayrılması düşünülmelidir. Bundan dolayı o dönemde yapılan okulların yanında lojmanlarda yapılmıştır.

1925 yılında “Maarif Vekili” olan Mustafa Necati bu durumu görür ve çözüm yolları arar. Buna ilişkin 1925 yılında TBMM'e yasa teklifi verir. Kabul edilen yasayla, öğretmenlere ilişkin ciddi maaş zamlarından başka, öğretmenlere ev ve yakacak tazminatları kabul edilmiş, devlet araçlarında yarım ücretle seyahat etmeleri sağlanmıştır. Gerçekleştirilen bu maddi yardımlar sebebiyle, daha önce mesleklerinden ayrılan öğretmenlerden bir kısmının tekrar mesleğe döndüğü görülmüştür. Dewey'e göre, köy bölgelerinde yeni okul binaları için plan yapılırken, öğretmenler için de konut ve arazi ayrılmalıdır. Bu konutlar “su dağıtımı ve temizlik gibi konularda sağlık durumuna elverişli ve kullanışlı

bir biçimde düzenlemeye müsait olmalıdır. Günümüzde köy okulları incelendiğinde Dewey'in tavsiyesinin bir ölçüde yerine getirildiği görülebilir. Çünkü her köy okulunun yanında iyi veya kötü bir lojman yapılmıştır. Fakat bu konutlar günümüzde öğretmenlerin yaşam standardını yükseltecek nitelikte değildir.

Dewey, öğretmenlerin yetiştirilmesi sorununu raporunun ana sorunu olarak ele alır. Ona göre, bir ülkede “öğretmenler nasıl olursa, okullar da öyle olur” (Dewey, 1988). Dolayısıyla eğitim sorununun çözümü, öğretmen sorununun çözümüne bağlıdır. Dewey'e göre, çeşitli türde öğretmen okulları kurulmalı ve her öğretmen okulunun derslerinde çeşitlilikler bulunmalıdır. Ayrıca öğretmen okullarında nitelikli öğretmenlerin çalışması, derslerin uygulamalı olması, bir deneyim okulunun kurulması, öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini yetiştirmelerine imkân sağlanması, mesleğin saygınlığının yükseltilmesi Dewey'in önerilerinden bazılarıydı. Mustafa Necati döneminde Dewey'in önerilerine uygun olarak ortaokullara öğretmen ilköğretime de denetmen yetiştirmek, araştırma ve incelemeler yaparak yayınlamak, dünyanın her yanındaki eğitim akımlarını yöntemlerini izleyerek okullara yaymak amacıyla Gazi Öğretmen Okulu ve Gazi Eğitim Enstitüsü kuruldu (Bal, 1991, s. 72).

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Türk halkının büyük bir çoğunluğu köylerde yaşamakta, tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaktadırlar. Türk hayatının temeli olan çiftçilerin ihtiyaçlarını karşılayacak okullara, öğretmen yetiştirmek için çeşitli tipte öğretmen okullarına ihtiyacın olduğunu söyleyen Dewey (1988), “okullarda köylülerin ve çiftçilerin ilgi ve ihtiyaçlarına özel bir önem verilmeden, öğrenimin genel ve zorunlu kılınması, toplumsal zararlar verecek olağanüstü bir tehlike oluşturur. Ayrıca, köylülerin, çiftçilerin ihtiyaçları, düşünülmeden, oluşturulacak bir eğitim sistemi, kuramsal ve skolâstik olur. Genç nesil, herhangi diğer bir meslekte başarısını temin etmemekle beraber onları köy hayatından kolaylıkla uzaklaştırır. Bundan başka Türkiye'de milli refahın gelişmesi, tarım işleri-

nin yenileşmesiyle sıkı bir şekilde ilişkilidir. Bu itibarla, Türkiye eğitimi için en önemli sorun, derslerin konuları köy hayatına iyice bağlı bir çeşit olacak bir çeşit iptidai ve tali mektepler tesisidir. Ancak bu suretle okulun pratik hayata uyması mümkün olur. Bu da bu gibi öğretmen okullarını idare edecek kişilerin bu sorunla ilgili ve meşgul olan yabancı ülkelerin kurumlarını önceden incelemiş olmakla gerçekleştirilebilir” demiştir.

Mustafa Necati köy çocuklarının genellikle köyde kalacaklarını varsayarak, onları köy yaşamını geliştirecek bir biçimde köyde eğitilmesini düşünüyordu. Bu yaklaşım daha sonra köy enstitülerinde yetiştirilen köy çocuklarının köylerinde görev yapmaları ve uzun sürede oradan ayrılmamalarını isteyen yaklaşımlarını ve yasal düzenlemeleri destekleyecekti. Köyde öğretmenlik yapacak öğretmenler ilköğretimden sonra 5 yıl devlet parasıyla okuduktan sonra köye giderlerdi. Gündüz öğrencileri gece köylüleri eğitirdi. M. Necati, bu öğretmenlerin yaşam düzeylerini yükseltmek ve köylüye örnek olmalarını sağlamak gerektiği inancındaydı. Asıl sorunun köy için öğretmen yetiştirmek olduğunu bilen M. Necati, iki köy öğretmen okulunu eğitim öğretime açtı. Bunlardan biri Kayseri Zencidere’de diğeri Denizli’deydi. 1927-28 öğretim yılında Kayseri ve Denizli’de açılan köy öğretmen okulları öğrencileri köy yaşantısına uyum sağlayacak bir biçimde yetiştirilmeleri amaçlanmıştı. Öğretmene köyde bir ev, bir bahçe verilecekti. Bir bakıma 1940’da kurulan Köy Enstitüleri için model olan bu okullar M. Necati’nin ölümüyle gerçekleştirilemedi. Biri 1932’de diğeri de 1933 yılında kapatıldı. M. Necati’nin köy öğretmen okulu denemesi Dewey’in raporunda belirttiği “ köy okullarına özellikle Türk hayatının temeli olan çiftçilerin ihtiyaçlarını karşılayacak okullara, öğretmen yetiştirmek için çeşitli tipte öğretmen okullarına gerek vardır” düşüncesine katıldığının bir kanıtıdır (Bal, 1991, s. 74). Yine Dewey, eğitimin çocuğun günlük yaşamına uygun olmasına ve okulda öğrenilenlerin yaşama aktarılabilmesine oldukça önem vermiştir. Onun köy okulları için öğretmen yetiştirilmesi tavsiyesi Türkiye’de

Köy Enstitülerinin zeminini oluşturmuştur.

Bu enstitülerin oluşturulmasında bu raporun etkisi ve rolü olmuştur. Daha Cumhuriyetin ilanından önce tespit edilmiş olan eğitim ilkelere uygun düşen öneriler, eğitimciler arasında oldukça büyük bir kabul görmüştür. Dewey önerilerini, Türkiye Cumhuriyeti’nin “ canlı, özgür, bağımsız ve laik bir Cumhuriyet olarak devam edebilmesi” için gerekli görmüştü. Ayrıca, “her bireyde ekonomik ve ticari yetileri teşvik etmesi, erkek ve kadının ulusal egemenliğe, ekonomi bakımından, kendi kendini idareye ve sanat yönünden ilerlemeye yönelmesi yani onları girişimcilığe, yaratıcılığa ve kendi kendini muhakeme etmeye, bilimsel bir surette düşünmeye alıştırmaya ve herkesin yararı için toplumsal işbirliği, fikir ve ahlaki yönlerden karakter, çizgi ve eğilimlerini geliştirmesi” için gerekli görülmüş. Köy Enstitülerinde yetişen öğretmenlerde de bu nitelikler aranmıştır. Bu kurumlarda yapılan eğitimde öğretmen ve yöneticiler, bu niteliklerin oluşması ve gelişmesini öğrenciler üzerinde dikkatle, ısrarla ve özenle izlemişlerdir (Binbaşıoğlu, 1995).

Öğretmenlerin yetiştirilmesinde, birinci derecede sorumlu olan, öğretmen okullarının sorunlarını inceleyen Dewey’e göre, bu okullardaki öğretmenler ülkenin en seçkin öğretmenlerinden seçilmelidir. Dewey, öğretmen okulları öğretmenlerinin her birinin beş ya da altı yılda bir kez, masrafı Devletçe karşılanarak, Türkiye ya da yabancı ülkelerde mesleki inceleme ve araştırmalarda bulunmak üzere, bir yıl süre ile izinli sayılarak görevlendirilmelerini önermiştir (Binbaşıoğlu, 2005). Dewey’in sık sık Avrupa ülkelerine öğrenci ve öğretmen gönderilmesi önerisi M. Necati döneminde benimsenmiş ve uygulanmıştır.

Dewey ayrıca bazı öğretmen okullarında ticari ve sanayi okullarının öğretmenleriyle, beden eğitimi, spor ve sağlık koruma, anaokulları, müzik, resim- iş dikiş öğretmenleri yetiştirecek özel derslerin (bölümler) açılması gerektiğini söylemiştir. Yine Dewey’e göre hiç olmazsa bir öğretmen okulunda okul müdürleri ve müfettişleri yetiştirecek derslerin bulunması ve bu

derslere, önceki öğretim hayatında başarıları görülmüş olan öğretmenlerin atanması gerekir ve buna ek olarak, bir öğretmen okulunda, diğer öğretmen okullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla, öğretmen okulu mezunlarına doğa bilimleri, tarih, coğrafya, edebiyat, yabancı dil gibi özel konular üzerinde dersler verecek özel bir bölümde açılmalıdır (Dewey, 1988, s. 169). Dewey, bir öğretmen okulunda mevcut olan “uygulama okulu” na ek olarak, bir “deney okulu” açılmasını da önermiştir. Bu okulun açılmasındaki amaç, yeni araç- gereç ve öğretim yöntemlerini çocuğun yeti ve yeteneklerine göre uygulamaktır. Böylece, yalnız eğitim yöntemlerinin gelişmesine değil, aynı zamanda, öğretmen okulları için, psikoloji ve öğretim yöntemi öğretmeni yetiştirilmesine de hizmet edilmiş olacağı kanısındadır (Binbaşoğlu, 1995). Dewey’in bu önerisi önemlidir. Dewey bu öneriyi kendi deneyimlerine dayanarak yapmıştır. Michigan, Minnesota ve özellikle Chicago Üniversitelerinde kurduğu laboratuvar okullarında, kendi felsefesini ve psikolojisini test etme olanağı bulmuştur. Bizde Meşrutiyet döneminde Satı Bey’in, Darülmualim’e bağlı olarak kurduğu uygulama okulu denemesinden başka, ciddi bir denemeye rastlanmaması düşündürücüdür (Bal, 1991, s. 54).

Dewey mevcut öğretmenlerin mektupla öğretim yoluyla yetiştirilmesini de önermiştir. Bunun, bir öğretmen okulunca ya da Bakanlıkça yönetilebileceği kanısındadır. Öğretmenlerin yaz okullarından yararlanmasının da mümkün olduğu, bunu sağlamak için, yiyecek ve barınmalarının parasız olmasının teşvik edici olacağı görüşündedir. Ayrıca Dewey, görevde bulunan öğretmenlerin de belli bir programla, dış ülkelere, inceleme için gönderilmesinin yararları olacağını, daha önce yurt dışını tanıyanların da yeniden görevlendirilerek onların deneyimlerinden de yeniden yararlanılmasının mümkün olduğunu dile getirmiştir (Binbaşoğlu, 1995, s. 194). Dewey, öğretmenlerin örgütlü davranış göstermesini ve eğitimli işlere doğrudan katılmalarını ister. Ona göre, eğitimle ilgili işlerde yörenin öğretmen örgütünün oyuna başvurulmalı ve örgütün yapacağı öneriler de hoş görü-

le karşılanmalıdır.

Dewey’e göre, eğitim sorunlarını inceleyen kitaplar Türkçeye çevrilmelidir. Buna bağlı olarak Bakanlık, doğudan ve batıdan birçok kaynağın çevrisini yapmıştır. Ayrıca M. Necati, mesleki yayın ve öğretmenlerin kitap gereksinimlerinin karşılanmasını önemli bir sorun olarak görmüştür. Bu bağlamda öğretmenlerin mesleki bilgilerini artırmak, yeni eğitim hareketlerinden haberi kılmak için Terbiye Dergisi, Eğitim Bakanlığı Dergisi, haftalık bir gazete çıkarılmıştır. Anlaşıldığı gibi M. Necati, J. Dewey’in raporunda yer alan önerilerinin hemen hemen tamamına sahip çıkmış ve bu önerileri genç cumhuriyetin koşulları ve olanakları ölçüsünde gerçekleştirmeye çalışmıştır (Bal, 1991, s. 77).

Sonuç

Öğretmen yetiştirme konusu, tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde, ülkemizde ihtiyaç duyulan öğretmen kadrolarının planlı ve nitelikli bir şekilde yetiştirildiğini söylemek güçtür. İlk öğretmen yetiştiren kurumun kuruluşundan (1848) bugüne kadar ülkemizde çok sayıda öğretmen yetiştirme modeli uygulanmıştır. Bu modellerin bir kısmı öğretmelerin kalitesini artırmak adına atılan başarılı adımlar olsa da, çoğunluğu artan öğretmen açığını kapatmaya yönelik ayaküstü yöntemler olmuştur. Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda da öğretmen yetiştirme ve sorunlarının çözümü konusu, çeşitli açılardan incelenmek istenmiş ve bu bağlamda Dewey’in görüşlerinden yararlanılmıştır. Dewey’in raporunda belirttiği husuların büyük bir kısmı zamanın Maarif Vekili Mustafa Necati döneminde genç cumhuriyetin koşulları ve olanakları ölçüsünde gerçekleştirilmeye çalışmıştır.

Dewey eğitim sorunlarını ve öğretmenlerin yetiştirilmesini inceleyen yazıların Türkçeye çevrilmesini istemiştir. Bunun üzerine bakanlık, doğudan ve batıdan birçok kaynağın çevrisini yaptırmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin mesleki bilgilerini artırmak, yeni eğitim hareketlerinden onları haberi kılmak için Terbiye Dergisi, Eğitim Bakanlığı Dergisi, ve haftalık bir gazete çıkarılmıştır.

Dewey öğretmenlerin maaşlarının yükseltilmesini ve öğretmenlere konut sağlanmasını istemiştir. 1925 yılında kabul edilen yasayla, öğretmenlere ilişkin ciddi maaş zamlarından başka, öğretmenlere ev ve yakacak tazminatları kabul edilmiş, devlet araçlarında yarım ücretle seyahat etmeleri sağlanmıştır. Günümüzde köy okulları incelendiğinde Dewey'nin tavsiyesinin bir ölçüde yerine getirildiği görülebilir. Çünkü her köy okulunun yanında iyi veya kötü bir lojman yapılmıştır.

Dewey'e göre, çeşitli türde öğretmen okulları kurulmalı ve her öğretmen okulunun derslerinde çeşitlilikler bulunmalıdır. Dewey'in önerilerine uygun olarak ortaokullara öğretmen ilköğretime de denetmen yetiştirmek, araştırma ve incelemeler yaparak yayınlamak, dünyanın her yanındaki eğitim akımlarını yöntemlerini izleyerek okullara yaymak amacıyla Gazi Öğretmen Okulu ve Gazi Eğitim Enstitüsü kurulmuştur.

Türk hayatının temeli olan çiftçilerin, ihtiyaçlarını karşılayacak okullara öğretmen yetiştirmek için çeşitli tipte öğretmen okullarına ihtiyacın olduğunu söyleyen Dewey, okullarda köylülerin ve çiftçilerin ilgi ve ihtiyaçlarına özel bir önem verilmeden, öğrenimin genel ve zorunlu kılınması, toplumsal zararlar verecek olağanüstü bir tehlike oluşturur, demektedir. Bu amaçla, biri Kayseri Zencidere'de diğeri Denizli'de iki köy öğretmen okulu eğitim öğretime açtı. Köy öğretmen okulları öğrencileri köy yaşantısına uyum sağlayacak bir biçimde yetiştirilmeleri amaçlanmıştır. Bu bir bakıma 1940 da kurulan Köy Enstitülerinin zeminini oluşturmuştur. Köy Enstitülerinin oluşturulmasında Dewey'in raporun etkisi ve rolü olmuştur.

Dewey, öğretmen okulları öğretmenlerinin her birinin beş ya da altı yılda bir kez, masrafı Devletçe karşılanarak, Türkiye ya da yabancı ülkelerde mesleki inceleme ve araştırmalarda bulunmak üzere, bir yıl süre ile izinli sayılarak görevlendirilmelerini önermiştir. Yine mevcut öğretmenlerin mektupla öğretim yoluyla yetiştirilmesini de önermiştir.

Kaynaklar

- Bal, H. (1991). *1924 Raporunun Türk Eğitimine Etkileri ve John Dewey'in Eğitim Felsefesi*. İstanbul: Aydınlar Matbaası.
- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi Üzerinde Bir Araştırma*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Binbaşıoğlu, C. (2005). *Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Bursahioğlu, Z. (1987). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Dewey, J. (1988). *Özgürlük ve Kültür*. (V. Günyol, Çev.). İstanbul: Remzi Kitapevi. (Orijinal Çalışma Basım tarihi 1939).
- Erden, M. (2009). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Gibson, R. L. ve Mitchell, M. H. (1990). *Introduction To Counseling And Guidance*. New York: MacMillan Pub. Comp.
- Hacıoğlu, F. ve Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik Uygulamaları*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Kaur S. ve Kumar D. (2008). *Comparative Study of Government And NonGovernment College Teacher In Relation To Job Satisfaction And Job Stress: Online submission*. <http://www.eric.ed.gov>. retrieved on 9-10-2008
- Kavcar, C. (1999). *Nitelikli Öğretmen Sorunu*. Ankara, 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu, Tekışık Yayıncılık.
- Köseoğlu, K. (1994). *İlköğretime Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Şahin, A.E. (2004). *Meslek ve Öğretmenlik*. Sönmez, V. (Ed.). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (261-306). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sünbül, A. M. (2001). *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik*. Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (Ed.). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (223-255). Ankara: Pegem A Yayıncılık.